

управління, з'єднань і частин, зміцнення військової дисципліни та правопорядку, згуртування військових колективів [1].

Виховання як педагогічна категорія має суттєві ознаки. Передусім це є процес, який носить двосторонній характер (обов'язкова взаємодія військового вихователя та його підопічного). Виховання відрізняється чіткою цілеспрямованістю, що проявляється у визначенні конкретної мети, яка передбачає наявність певного взірця, соціально та військово-професійно значущого ідеалу. Далі – це відповідність процесу виховання воїнів певним соціально-культурним і морально-духовним цінностям, що прийняті в суспільстві й у військово-професійній сфері. Цей процес характеризується багатогранністю за змістом і завданнями, різноманітністю за формами, методами і прийомами здійснення. Найважливішою ознакою виховання є його неперервність і тривалість в часі (у вихованні особового складу відпочинку бути не може, людина виховується все життя, воїн – протягом усієї служби). Для реалізації цих ознак виховання в армійському середовищі має бути планомірним, комплексним і організованим.

Організуючи виховний процес в підрозділі (частині), військовий керівник, крім урахування цих його суттєвих ознак, з усією повнотою використовує внутрішній світ військовослужбовців, через який так чи інакше особистість пропускає усі виховні дії, що спрямовані на неї. Йдеться передусім про такі структурні характеристики внутрішнього світу воїна, як свідомість і підсвідомість сфери, пізнавальна, емоційно-почуттєва, вольова та мотиваційна сфери [2, с. 265-270]. Саме завдяки складній переробці в цих сферах усіх виховних впливів у воїна формуються науковий світогляд і певні переконання, високі моральні, бойові, психологічні та інші соціальні якості, розвиваються необхідні військово-професійні риси та звички, закріплюються правила високоморальної поведінки, тобто відбувається громадянське і військово-професійне становлення особистості воїна.

На підставі вище зазначеного доходимо висновку, що методологічною основою виховної роботи в армійських умовах являється «Концепція виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України» як базовий керівний документ що забезпечує процес цілеспрямованої, систематичної, організованої та планомірної взаємодії військового керівника та його підлеглих, з метою формування і розвитку в них необхідних морально-бойових, психологічних та інших соціальних якостей і властивостей, переконань та ціннісних орієнтацій і настанов, які забезпечують йому успішне виконання завдань щодо захисту Батьківщини.

Список використаних джерел

1. Концепція виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України. Затверджена Указом Президента України від 4.09.1998р. Київ, 1998.
2. Ягупов В. В. Військова психологія. Підручник. Київ : Тандем, 2004. 656 с.

Євгенія ДОРОШЕНКО

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Ціль інклюзивної освіти – зробити усе можливе, аби жодна дитина з особливими освітніми потребами не відчувала себе іншою, зайвою. Щоб її не жаліли, а розуміли; не тільки співчували, але сприймали такою, якою вона є; не виокремлювали, а допомагали і враховували її потреби. Таким чином, надання можливості дітям з особливими потребами бути повноцінним учасником освітнього процесу має важливе значення для кожного суспільства, щоб кожен міг розвиватись повною мірою та реалізувати цілі освіти для всіх.

Інклюзивна освіта ґрунтується на принципі, що школи повинні забезпечувати всіх дітей, незалежно від інвалідності чи інших соціальних, культурних та мовних

відмінностей. Різноманітні потреби цих учнів та прагнення зробити школи більш сприятливими для навчання вимагає від учителів регулярної та спеціальної освіти та співпраці між собою, а також із сім'єю та громадою для розробки ефективних стратегій навчання [3].

Проте існує кілька перешкод та викликів, пов'язаних з освітньою системою, які заважають сприяти інклюзивній освіті. Можливо досягти успіху в інклюзивній освіті в країні за допомогою ефективних стратегій та інших засобів, але водночас є деякі проблеми [4].

Заклад освіти повинен розвивати інклюзивну культуру, популяризувати інклюзивні цінності, сприяти комфортній адаптації та інтеграції усіх учасників освітнього процесу. Формування інклюзивної культури відбувається через розширення можливостей для максимальної участі кожної дитини у житті закладу, співпраці і толерантності до проявів різноманітності. Важливим є залучення учнів до суспільно-важливих проектів для життя школи, організацію позаурочної діяльності спільно з учнями, батьками та педагогами закладу, адже формування інклюзивних цінностей неможливе без повного включення усіх учасників освітнього процесу і громади [2].

Для того, щоб інклюзія була ефективною, необхідна відповідна підготовка вчителів. Вчителі з негативним ставленням вважають, що інклюзія є тягарем, і діти з особливими освітніми потребами повинні отримувати спеціальні послуги у спеціальних навчальних закладах, щоб уникнути негативного впливу на їхніх нормотипових дітей. Ряд досліджень показав, що вчителі загальної освіти не підтримують інклюзію. Хаммонд та Інгалс, наприклад, дійшли висновку, що більшість учителів не підтримують інклюзію, хоча їхні школи мають інклюзивні програми [1].

Під час спільної роботи команди психолого-педагогічного супроводу враховується точка зору та побажання батьків, вони залучаються до планування навчального процесу, у закладі створюються умови для взаємної підтримки батьків. Школа турбується про те, щоб послуги, які надаються родинам, були комплексними, скоординованими, гнучкими, доступними і відповідали потребам кожної родини. Вчителі регулярно обмінюються з батьками повною та неупередженою інформацією стосовно їхніх дітей.

Дуже важливими моментами у роботі з такими учнями є правильно обраний темп роботи, повторюваність, поглиблений індивідуальний та диференційований підхід, опора на здібності дитини, які є більш розвиненими, а також забезпечення обережності навчального процесу, щоб уникнути перевантаження і без того вразливої нервової системи.

Робота з корекції розвитку емоційно-вольової сфери спрямована за такими напрямками: розвиток емоційної сфери, створення власного емоційного фону, формування віри у свої сили й можливості, набуття навичок позитивної вербальної та невербальної комунікації, підкріплення позитивного образу «Я», оволодіння навичками саморегуляції власного емоційного стану та формування навичок розробки стратегії дій для досягнення мети [5].

Працюючи в інклюзивному класі, педагоги закладу вивчають стан уваги, стомлюваності, темп роботи дитини, спостерігають за дитиною та оцінюють їх розвиток під час занять, створюють оптимальні умови для спілкування. Формують у дітей досвід стосунків у соціумі, працюють над адаптацією навчальних планів, методик, матеріалів та середовища.

Ставлення вчителів до інклюзивної освіти можна було б сформувані та розвинути в контексті освітньої системи, яка може забезпечити певні умови, щоб мати належну практику у цій галузі. Ці умови стосуються реструктуризації навчальних програм, більшої допомоги вчителів підтримки, більше часу на підготовку навчальних заходів, зменшення кількості учнів в одному класі, створення та розвитку можливостей для інтерактивних партнерських відносин між вчителями, учнями, вчителями підтримки та

батьками та так далі. Реформу навчальної програми слід проводити паралельно з належною підготовкою вчителів щодо їх знань щодо інклюзії та її принципів. Труднощі властиві будь-яким змінам або реформам, але необхідно розвивати систему освіти, яка може належним чином реагувати на всі потреби, характеристики та індивідуальні відмінності всіх дітей у школі.

Список використаних джерел

1. *Hammond, H., & Ingalls, L.* (2003). Teachers Attitudes toward Inclusion: Survey Results from Elementary School Teachers in Three South-western Rural School Districts. *Rural Special Education Quarterly*, 22(2), 24-30.
2. *Боднар В.* Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен / В. Боднар // *Рідна школа*. 2011. №3. С. 10 – 14.
3. *Колупаєва А.* Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. К.: «Самміт-Книга», 2009. 272 с.
4. *Софій Н. З., Найда Ю. М.* Концептуальні аспекти інклюзивної освіти / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: [навч.-метод. посіб.] / [А. А. Колупаєва, Ю. М. Найда, Н. З. Софій та ін.]; за заг. ред. Л. І. Даниленко. К., 2007. 128 с.
5. *Шевцов А. Г.* Сучасні проблеми освіти і професійної реабілітації людей з вадами здоров'я. К., 2004. 200 с.

Олена ПЕТРАЩУК

СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Глобальні виклики післякризового світу ставлять питання щодо виникнення системної парадигми освітнього процесу при навчання дітей з особливими освітніми проблемами. «Кожна дитина має право на освіту» – це одне з основних прав дитини, яке гарантовано Конституцією України [3]. Якщо в країнах Західної Європи та США батьки дітей з особливими освітніми потребами роками відстоювали їхні права навчатися у школах поряд з іншими учнями, то в нашій країні держава перша зробила кроки назустріч. Ідея інклюзії виключає будь яку дискримінацію та відображає одну із головних ознак демократичного суспільства: усі діти є цінними членами суспільства і мають рівні права. Зокрема щодо отримання освіти, незважаючи на особливості їх психофізичного розвитку [2].

У грудні 2009 року Україна схвалила основні міжнародні документи у сфері забезпечення прав дітей згідно зі світовими стандартами освіти, соціального захисту та охорони здоров'я [3]. Насамперед, це стаття 24 Конвенції ООН про права людей з інвалідністю, в якій сформульований обов'язок держави щодо реалізації інклюзивної моделі освіти, тобто створення такого предметно-просторового спеціального середовища, яке б дало змогу всім дітям бути однаково рівними учасниками навчального процесу в єдиному суспільно-освітньому просторі відповідно до їхніх особливостей, потреб і можливостей.

В місті Кременчук інклюзивне навчання почалося з 1 вересня 2013 року в трьох учбових закладах. Одна з таких є гімназія № 19 (раніше ЗОШ №19). У 2021-2022 навчальному році 34 учня з особливими освітніми потребами, навчаючись у гімназії, вчать спілкуватися з однолітками, перемагати труднощі в навчанні, радіти своїм успіхам та розкривати свої унікальні таланти. У гімназії проходить інклюзивне навчання учень-переможець місцевих, обласних та призер республіканських змагань із плавання. Інша талановита учениця стала учасницею багатьох конкурсів східних танців та неодноразово була нагороджена грамотами та медалями. Також учні із задоволенням